

Wilamowitz-Moellendorff, Ulrich
von
Commentariolum grammaticum

PA
3523
W54

4² 1065

INDEX SCHOLARVM

IN

VNIVERSITATE LITTERARIA GRYPHISWALDENSI

PER SEMESTRE HIBERNVM

ANNI MDCCCLXXIX — LXXX

A DIE XV MENSIS OCTOBRIS

HABENDARVM.

I N E S T

VDALRICI DE WILAMOWITZ-MOELLENDORFF
COMMENTARIOLVM GRAMMATICVM.

GRYPHISWALDIAE

TYPIS FRID. GVL. KVNIKE,

MDCCCLXXIX.

PA
3523
W54

VNIVERSITATIS LITTERARIAE GRYPHISWALDENSIS

R E C T O R

C A R O L V S F R . W . H . H A E B E R L I N

C V M

C O N C I L I O A C A D E M I C O

S . D .

C I V I B V S A C A D E M I C I S .

Cum ad sollempne munus accingimur ut grammatico commentariolo lectionum proxima hieme habendarum indicem ornemus, inpium foret nisi maesto simul simulque grato animo praeclari conlegae recordaremur nuper nobis crepti qui grammaticam per plus duodecim lustra in universitate nostra professus singularem plane et erudititionem et eloquentiam in hisce prooe-miis scribendis praestitit. ac maestitia quidem facile temperatur, quoniam gravissimum virum cui nec turpem Latous donaverat senectam nec cithara carentem vocatus deduxit Mercurius ad λυμένη χνιῶν, ut poeta loquitur familiaris GEORGII FRIDERICI SCHOEMANNI. grata vero recordatio no umquam obliteretur non veremur: pietate enim qua viros de se bene meritos prosequitur grammatica ceteras artes longe superat omnes. sed neque id volebamus omittere quin vestris studiis, committones dilectissimi, donuo commendaremus Schoemanni prooemia quae quidquid ille scripsit doctrina aequant, suavitate superant, et gratum accidit ut versiculum olim a Schoemannio verissime emendatum a dubitationibus defendere possemus, quibus ne ipse quidem fortiter restiterat.

Apollonius Archibii f. s. v. κνείδαλα nobilissimos hos adfert ALEMANIS versus qui in unico codice Coislinoiano ita scripti sunt εῦδουσιν δ' ὄρέων κορυφάς τε καὶ φάλαγγες πρωτονές τε καὶ γκράδραι, φῦλά τε ἐρπετά θ' ὅσα τρέφει μέλαινα γαῖα θῆρές τ' ὄρεσκῷοι καὶ γένη μελισσῶν καὶ ηνώδαλα ἐν βένθεσι πορφυρῆς ἀλός· εῦδουσιν δ' οἰωνῶν φῦλα τανυπτερύγων. Laconicam dialectum ab Alemane paeno puram servari, ita ut in melicis numeris nonnulla admisceat Lesbica, pauca epica in hexametris, hodie certissime licet affirmare. sed subsidia quibus sensim ad hanc scientiam progressi sumus nuper demum comparata sunt et in hoc quidem fragmento pristini coloris vix vestigium relictum est. tamen Schoemanni incorruptum iudicium non latebat et litteram vau in qua sola voce requiritur tantum non comparere manifestam et φ' ὅσσα corruptam esse ex τόσσα. nos mendam inferre dicimus quicumque aliter scribunt: nam et ab Alemane numquam neglectum esse φ in vocabulorum principiis et pronomina relativa apud Laconas a

consona incipere possunt videre quibus oculi sunt. nec alia minus luculenta. tertiae declinationis dativus βένθεσσι duplex flagitat sigma: μελισσῶν, ὥρέων necessaria; εῦδοστω immane; ambiguum fortasse utrum Aeolicum εῦδοισι, quod posterioribus lyricis placuit, an vernaculum εὔδοντι praetulerit. sed peregrinam formam admissam esse ubi ad numeros non erat commodior parum est verisimile (atque fieri potest ut Pindarus ipse ad hanc amussim exigendus sit); restituimus igitur et hic et fgm. 34, 4 Doricam. haec tenus male sedulam librariorum atticissantium curam abstersimus; quae quoniam in πορφυρῆς non potest culpari alias error circumspicendus est; obfert se omnium levissimus, itacismus. scripserat Aleman πορφυρεῖς, tribus illud syllabis efferendum, qualis synizesis alterum exemplum est in tetrametro dactylico θεοῖς ωρᾶς πολύφραμος ἑορτά (34). grammaticorum eorum somnia qui corrupta dialecto decepti θιός vel adeo τιός invexerunt ultro dissipantur. solam respeximus grammaticam, at attendatis quae sumus, commilitones, quantus vigor simul adcreverit antiquae poesi. profunda maris purpurei ubi dicimus, adiectivum ponimus, quod epico more pulere quidem colorem maris qualis esse solet depingat, peculiari autem vi omnino destitutum sit: contra quod Aleman monstra in purpureis maris profundis cubare voluit, color quoque ad nocturnae quietis tempus quod cum maxime describitur facit. multo hoc plenerius; atque si antiquissima quaeque cum elegiacorum tum lyricorum carmina perlustraveritis, similem nativae artis saporem non sine magna voluptate percipietis. meminimus Odofredum Muellerum idem de summo poeta monuisse Archilochum; de Pindaricae artis admiratione non nihil fortasse detrahetur: inedit enim ille, ut Homeridarium plorique, κελεύθῳ τίς πολλοὺς ὥδε καὶ ὥδε φέρει. de numeris fragmenti Alemanici quae et multa et gravissima sunt dicenda huius scriptioonis modum excedunt; proponimus tantum ipsos versus quales iustae reliquiarum Alemanicarum editioni, qua opus est, inserendos esse arbitramur

εὔδοντι δ' ὥρέων κορυφαί τε καὶ φύραγγες
πρωίονές τε καὶ χαράδραι
φῦλά τε ερπετὰ τόσσα τρέφει μέλκινα γάικι
καὶ κνώδαλ' ἐν βένθεσσι πορφυρεῖς όλίος
θῆρές τ' ὀρεσκώποι καὶ γένος μελισσῶν,
εὔδοντι δ' οἰωνῶν φῦλα τανυπτερύγων.

Alemani subiungimus Sapphiv fragmentum 56, quod imperite spreta optimorum codicum fide interpolari cum olim gravabamus tum ferendum non esse amplius duximus, postquam hoc uno naevo deformari vidimus perfectissimum Kekulei libellum, quod dignum munus Instituto archaeologico Capitolino nuper obtulit universitas Bonnensis. olim hos versus excerpserat doctus grammaticus (Trypho?) ut ex trisyllabo ὄτου demonstraret vulgari ὄτον adscribendum esse iota mutum. cuius disputationem altero p. Ch. saeculo exeunte compilaverunt duo homines uti aetate et patria ita multiplie lectione et profusa compilandi libidine aquales, Herodianus atque Athenaeus, quorum alter hodie a plorisque paene divinis honoribus adfici solet, quasi proprias expromeret divitias, alteri vel pueri maledicunt, quasi nihil non furatus esset; neuter nimirum recte legitur. ex Athenaeo igitur Sapphica haec servavit epitoma φρεσὶ δή ποτε Λύδων ὄτον εὑρεῖν; ad Herodianum iure rettulit Lentzius quae in Etymologico Magno s. v. ὄτον leguntur aliter in

aliis codicibus corrupta, ut tamen recensio facile recuperet φασὶ δὴ ποταμὸν ληδανὸν ὄντας πεπυκάδμενον εὑρεῖν οἴον. unde qui versus exculpebant in hoc miro iudicio conspirabant ut ποταμὸν ληδανόν ex ποτε Λήδαν, quod apud Athenacum est, arbitrarentur corruptum. inde numeri nulli, susque deque eumeta. atqui res simplicissima est; neque residet dubitatio nisi in ultimis vocalis, quippe in quarum conlocatione testes dissident. nescimus utrum Sapphus carmen ex priapeis constiterit κατὰ στίχον repetitis an ex glyconcis κατὰ σχέσιν continuatis intercedente κατὰ περιορισμοὺς ἀνίσους phereateo. hyacinthinum ovum quale esset non intellegebamus: hyacinthinum dici Eurotam libenter audimus, quamquam utrum ab hyacinthis ita dicatur an ab Hyacintho non est quo dijudicemus. haec igitur non sine voluptate lecturum esse Kekuleum speramus

φασὶ δὴ ποτα Λήδαν
ὄν ὄντας ποταμὸν πεπυκάδμενον οἴον
εὑρην

Athenaeus xiv 616 sq. librum excerptit ignoti auctoris, sed vix post in a. Ch. saeculum scriptum, cui cum alia dithyrambographorum debemus fragmenta, tum PRATINAE hyporchema et numeris et verbis et sententias pariter admirandum. anapaestos κατὰ σχέσιν sine paroemiaco continuatos excipit genus illud quod et vulgo dicitur et ab ipso Pratina dictum est Dorium. quod singulari plane artificio ita conformatum est ut primae tantum periodi membris dactylicis instructae sint, mox sola trochaica metra et solutionibus et detractionibus paene ad Aeschyleam copiam distincta sequantur, denique dactylorum vice ithyphallici fungantur, qua copulatione Pindarus quidem abstinuisse videtur, dithyrambus Atticus vero in primis delectatus est. non possumus facere quin integros adponamus versus, quamquam plerique cum ab aliis tum a Bergkio recte et discripti sunt et emendati.

τίς ὁ θάρυβος ὅδε; τί τάδε τὰ χορεύματα; τίς ὑθρις ἔμολεν ἐπὶ
λιονυτάδα πολυπατάγα. θυμέλεν; ἐμὸς ἐμὸς ὁ Βρόμος,
ἐμὲ δεῖ κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν ὃν ὄρεα σύμενον μετὰ Λαιάδων
οἰά τε κύκνον ὅγοντα ποικιλόπτερον μέλος.
5 τὰν ἔμολεν κατέπτασε Πιερίς βροτίειν· ὁ δ' αὐλὸς
ὑστερον χορεύετω· καὶ γάρ ἔσθι ὑπηρέτας·
κάλυμοις μόνον θυραμάχοις τε πυγμαχίαισι νέων θέλοι παροίνων
ἔμμεναι στρατηλάτας.
παῦς τὸν φρυνίου ποικίλου πνοὰν χέοντα,
10 οὐλέγε τὸν ὀλεσισιαλοκάλαμον λαλοβαρύοπα βραδυπαρχυελορυθμοβάταν
θῶπα τρυπάνῳ δέμας πεπλασμένον.
ἢν ἴδού, ὅδε σοι δεξιά, καὶ ποδὸς διαρριφά, θριαμβοδιδιύρωμα,
κισσόγατ' ἄναξ ἄκουε τὰν ἐμὰν Δώριον χορείν.

v. 7 Θέλαι codicis emendavimus, cetera a Bergkio non discrepant. sed v. 9 locum sibi flagitavit Emperii acutissimum inventum, qui φρυνίου ex φρυνάσι, πνοὰν οἷς προνα fecit; χέοντα οἷς έχοντα allii quodam modo praeferant. summi critici erat, varium bubonem vario eyeno oppositum

pervidere: summi poetae absurdum flatum claris vocibus ita opponere. Pratinas quid cum omnino tum hac comparatione voluerit nihil melius illustrat quam Aristophanearum ranarum chorus, qui proterve coaxat quoad remigis celeritas κελευστοῦ halitum superat. ac Stygiae quoque paludis incolam Musae Pan Apollo amarunt ἐνεκα δόνακος ὃν ὑπολύτιον ἔνδρον ἐν λίμναις τρέφει. ex v. 10 polysynthetis primum Bergius egregie recuperavit, alterum codex servavit, tertii primo tres syllabae perierunt; e quibus vulgo ultimam tantum resuscitant, metro iugulato. nec sufficit ut tibia rauco sono ganniens ita incedere dicatur ut rythmum neglegat atque pervertat: hoc etiam velocitate fieri potest. sed uti superbus ales bestiolae oppositus est, ita numerorum volubilitatem eatenus auctam voluit Pratinas, ut tibicinis tarditas frustra salivam perderet. v. 11 initio θυπά traditum est; quo quoniam substantivum obscurari manifestum erat, non male Hartungus θῆτα, quod nobis quoque olim in mentem venerat: donec verum indagavimus.

A Pratina ad AESCHYLV M eo libentius transimus quod hic poeta, cuius maiestate in corruptam adolescentiae alacritatem acerrime commoveri et ad virtutem excitari ipsi sensimus, senectuti fidissimum socium atque amicum se praecepsit ut olim Welckero et Hermanno ita nuper Schoemanno nostro. cuius curae Aeschyleac ut pauca progenuerint duratura, id tamen ab hoc potissimum potestis discere, commilitones, quod in summo Graecorum poeta intellegendum est: animum pium atque religiosum, alienum a tristi superstitione ignavaque eruditate, non minus alienum ab adroganti captatae humanis ratiunculis divinae veritatis iactatione. quin Aeschyli tragedias tamquam sacram scripturam legas, numquam intelleges. contra recenti ab Oresteae lectione si tibi hodierni sapientes declamataverint, deos Atheniensium natos esse tamquam fumum ex fulgore aut tamquam fungum ex pluvia, ridebis, si in re sacra ridere poteris, sin minus optionem propones sacrilegac absurditati apud inferos aut Oeni ascellum pascendi aut Pyriphlegethontem cribro hauriendi, ipse autem admiraberis antiques illos Athenienses qui ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαχτυρούστης τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ὀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων τὸ καὶ ἀπολογούμενον. at herele difficillimum est emendare tragedias quas ut intellegamus in rebus et sacris et publicis versari debemus sicut eupatrida et Eleusinius. fortasse nos quoque poenas dabimus audaciae, sed profecto non istis iudicibus qui hodie censuram agere se simulant dum ipsi cottidie emendatiunculas procreant bestiolis illis similes quas in Hypani tluvio eadem luce et nasci ferunt et mori. istos βιᾶται ἡ τάλαινα Ηειθὼ Ηροβούλου παῖς ἄρετος Ἀτας. Ἀκος δὲ πᾶν μάταιον. οὐκ ἔχομεν, Ηρέπει δὲ φῶς αἰνολαμπτές πίνος. Κακοῦ δὲ χαλκοῦ τρόπου Τρίψις τε καὶ προσβολαῖς Μελαχρυγές πέλει Δικαιωθείς, ἐπεὶ Διώκει παῖς ποτανὸν ὅρνιν, Ηόλει πρόστριψικ θεῖς ἄρετον. Λιτᾶν δ' ἀκούει μὲν οὕτις θεῶν· τὸν δ' ἐπίστροφον τῶνδε φῶτα Δίκα καθαιρεῖ. Iustitiae si hoc loco suum tribuimus, Ate fortasse non criminabitur alterum hunc Δίκα δ' ἐπ' ἄλλο πρῆγμα θηγάνει Βλάβας Ηρὸς Ἀτας θηγάναις μάχαιραν. leguntur haec in ultimo Agamemnonis cantico, de quo habemus quod dicamus. constat ex tribus stropharum paribus quae chorus canit; chorum dicimus, nam Hermanni eum haec tum alia inter singulos chorouatas dispescantis errores silere praestat. choro anapaesti Clytaemnestrae respondent, quos idem Hermannus consimili errore antistrophicos reddidit, quasi antistrophicum esse posset carmen recitationi non eantui scriptum, e numeris constans κατὰ σχέσιν continuatis. lacunas igitur et interpolationes quibus

opus est ad hanc sententiam sustentandam valere iubemus. sed alteri stropharum pari subiunctum est ephymnum, constans ex interiectione intra numerorum continuationem non recepta, anapaestis aliquot, denique paucis logaoedis. simile systema primam stropham sequitur constans ex interiectione, anapaestis, logaoedis, iambis. tertiam denique non dissimile excipit, sed hic interiectio in anapaestos recepta est, quorum numerus multo maior, denique logaoedea membra duo, iambicum unum. nihilo tamen secius Godofredus Hermannus auctoritate sua pervicit ut haec inter se respondere crederentur et ut responderent violentissimis mutationibus cogerentur. talia refutare esset otiosi. sunt primae tertiaeque syzygiae ephymnia, iteranda post antistrophos, in codicibus semel scripta, quod de Cyclopis Euripideae parodo Kirchhoffius monuit; alia exempla idem in Aeschyli Choephoron stasimo paene ultimo, in Eumenidum primo ante aliquot annos amicis commonstravit; neque hoc diligentiam eius effugisse credimus. inpetus chori quo tumidi Clytaenestrae animi sensim restinguuntur donec sceleris eam poeniteat nunc demum ingenti sua vi praeditus est. quod in ultimo ephymnio nemo non sentiet Aeschyleae acerbitas peritus. in primo, quoniam tradita lectio simul est restituenda, docebimus. incipit igitur chorus planetum, vitae se taedere cum Agamemno per mulierem obierit, tot aerumnis propter mulierem exantlatis. ephymnio Helena devovetur, quam παρετυμολογίζουν dieit "Εριν ἐριδυκτον ἀνδρὸς οἰζύν fuisse. remittitur ita lector ad superiorem etymologiam ἐλένους ἐλάνωρ ἐλέπτολις, atque ibi quoque Achaei ad Simoenta adpellebant δι' "Εριν αἴρυτόεσσαν (hinc etiam profectus Euripides Helenam "Εριν Δαναῶν dixit in Helenae cantico quod nuper restitutum est in Hermae vol. xiv p. 180). Clytaenestra non habet quod opponat, nisi ut neget Helenae tantum fuisse facinus. at chorus, quasi non audisset illam, daemonem invocat qui Atridarum domum per mulierum nimiam potentiam everterit

1473 έπι δὲ σώματος δίκαν κόρρκος ἔχθροῦ σταθεὶς ἐννόμως
 ὕμνον ὑμνεῖν ἐπεύχεται <γενερῶν>

"ιό,

1455 παράνους Ἐλένα, μία τὰς πολλάς, τὰς πάνυ πολλάς ψυχὰς ὀλέσας' ὑπὸ Τροία,
 νῦν τέλεον πολύμναστον ἐπηνθίσω

1461 δι' αἷμ' ἄνυπτον· ἦ τις ἦν τότ' ἐν δόμοις "Ερις ἐριδυκτος ἀνδρὸς οἰζύς."

1475 ΚΛ. νῦν δῶροθωσας στόματος γνώμην κτέ.

adparet nunc demum instam esse sententiarum continuationem. repetit chorus ephymnum, verum ita ut non sua verba sint sed daemonis. nunc Clytaenestra consentire potest, nunc ἐννόμως illud v. 1473 tandem vim suam accipit: nunc intellegimus, quod antea sensu erat cassum, daemonem non simpliciter dici naeniam canere, sed eo gloriari quod iure canat naeniam. atque cum antea non sive specie veri de antistrophi integritate dubitatum sit, nos tradita servamus omnia; lacunam manifestam ex usu Euripideo explevimus, sed nihil potest affirmari nisi intercidisse quod de hymno praedicaretur. etiam in ephymnio tradita restituimus omnia; tantummodo ubi nos τέλεον metro suadente dedimus codices δὲ τελείων habent, particula proterve interpolata, cum antecedens participium ad vocativum adpositum esse videatur. nam quod librarios latuit, Aeschylum ex verbo ἐπηνθίσω suppleri voluisse substantivum ζῆθος, ut per sanguinem non eluendum ultimus flos effloruisse intellegeretur, cuius sero in-

teriret memoria — id nolumus acerbius castigaro. hic enim usus quamvis minime rarus persaepe vel doctissimos fecellit; dixit de eo Hauptius cum alibi tum copiose Op. u 301.

Qui Aeschylum tetigimus no ab HOMERO quidem manus continemus. itaquo sacrilegium clamabunt qui Alexandrinorum grammaticorum παραδόσεως sese aeditos iactant. Alexandrini Pergamenique grammaticei, e quorum doctrina non Homeri tantum sed omnium omniuno poetarum studia pendent, non contradicent; hi veterima carmina etiam coniicio emendanda esse crediderunt; nimis ingentem fecerunt conjecturarum numerum, bonarum et malarum. elegantissime aliquando Lehrsius dixit Aristarcheos non eos esse qui Aristarchi doctrina essent initiati, sed eos quos olim summus iudex so contra esset statuturus: nos igitur confidimus Aristarcheos in novissimo iudicio iudicatum iri Aristarchum et Zenodotum, Lohrsium et Bekkerum. nec Nauckio sua sedes deerit. sed quicumque in unius eiusvis grammaticorum placita intraverit, aut rerum ignorationi speciosum novae grammaticae nomen praetenderit, is dextrorum agetur, nisi potius sinistrorum.

Ω 292, 3 = 310, 1. Hecuba Priamum inbet a Iove augurium petro

αἴτει δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον ὃς τέ οἱ αὐτῷ
φίλατας οἰωνῶν καὶ εὑ χράτος ἐστὶ μέγιστον.

prioris versus ταχύν fortasse soli debetur conjecturac eique serae. nam solis debetur codicibus, contra ἑὸν ἄγγελον habet Papyrus Aristarcho non multo recentior, paraphrasta homo sobrius, Apollonius Dyscolus, scholiasta Townleianus eo grammatico qui iv viros excorpsit antiquior, codicis A scholion intermarginale. nihilo minus falsum est, invectum ex v. 296. v. 293 εὑ paradosis, neque multum valet varia lectio οι vel Zenodoti seita conjectura οῦ. in fine traditur μέγιστον et μάλιστα eadem fere auctoritate: eadem etiam absurditate. nam siue μάλιστα nullam plane admittit explicationem (neque quo pacto μέγιστον ita corruptum sit intellegimus) ita μέγιστον duplice perversum. arbitrantur ibi regnum significari quod aquilam in aves exercere nobis Aeschylus primus testatur, sed tradiderat sine dubio Aesopus Iadmonis Samii servus et antiquis fabulis adserit scholiastarum doctissimus Townleianus. poterat igitur etiam hic poeta nosse, sed non poterat ita pronuntiare. οὗ τὸ χράτος τῶν οἰωνῶν ἐστίν, φῶ Ζεὺς τῶν ἄλλων βασιλείων ὅρνιθων, tale quid expectatur. neqno sine causa veteres fabulam circumspiebant qua cur Iovis ales aquila esset exponeretur. deinde εὑ male ad aquilam referri, cum οἱ modo Iovem significasset, iam Zenodotus rectissime intellexit. negamus ullam explicationem probari posso quin pronomen utrobique eandem faciat significare personam. cur enim nolebat dicere τοῦ καὶ χράτος ἐστὶ μέγιστον? quae cum ita sint et μέγιστον et μάλιστα inopporta nobis videntur versus mutilati complementa; et quam male habita haec potissimum rhapsodia (similiterque Θ) Alexandriam perverserit frequentes satis docent lacunae. quod placeat Ionis mutatio suppeditat καὶ εὑ (sive οἱ) καὶ χράτος ἐστι (311 οἱ vel εὑ). aquilam in Iovis capito sedentem vel potius Iovi supervolitatem Aristophanes quoque facit Av. 515 ὁ Ζεὺς γὰρ ὁ νῦν βασιλεύων ἀετὸν ὅρνιν ἐστηκεν ἔγων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ineptis quibus hic ipse versus temptatur conjecturis non est cur respondeamus.

Aristophanes Athenas nos deduxit, ac nefas de Schoemanno loquentem rei publicae Athoniensium non libare. memorabilem igitur vocem quam nuper ex lapidibus Atticis surgere

inssit Kirchhoffius leviter obseuratam ostendimus in aureo de Rep. ATHENIENSIVM libello. principium alterius capituli non potest reprehendi ita scriptum τὸ δὲ ὄπλιτικὸν κύτοις, ὃ ἡκιστη δοκεῖ εὐ ἔγειν Ἀθήνησιν, οὕτω καθέστηκε· τῶν μὲν πολεμίου ἥττους τε σφῆς κύτοις ἡγοῦνται καὶ ὀλεῖζους, τῶν δὲ συμμάχων, οἱ φέρουσι τὸν φόρον, καὶ κατὰ γῆν κράτιστοι εἰσιν. prius enuntiatum lacunosum esse ratus est Kirchhoffius, ut est in hanc medicinam paullo propensior: nos vitium sustulimus deleto καὶ quod in codicibus est post καθέστηκε, ultimae syllabae dittographia. quae secuntur diu est ex quo emendantur, magno molimine, fructu nullo; nam ὀλεῖζους faciendum esse ex μεῖζους nemo poterat videre antequam Atticam hanc vocem esse constituit. contra i 14 ρισιον alienas coniecturæ obsecutus huic scriptori concessit Kirchhoffius: nos Xenophonteo vocabulo Archeptoleum aliquem aut Lyceurgum usum esse negamus. in traditis autem περὶ δὲ τῶν συμμάχων ὅτι ἐκπλέοντες συκοφαντοῦσιν, ὡς δοκοῦσι, καὶ μισοῦσι τοὺς χρηστούς non tam μισοῦσι displicet quam modeste vel potius absurde additum ὡς δοκοῦσι. adumbravit, ut videtur, scriptor causam socii ad iudicium Atticum delatam καὶ συκοφαντοῦσι καὶ διώκουσι καὶ ἀτιμοῦσιν. lacunis Kirchhoffianis careri potest i 10 ubi haec nobis certe perplacent εἰ νόμος ἣν τὸν δοῦλον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου τύπτεσθαι ἢ τὸν μέτοικον ἢ τὸν ἀπελευθερον, πολλάκις ὡν οἰκητεῖς δοῦλον εἶναι τὸν Ἀθηναῖον ἐπάταξες ἔν. codices οἰκητεῖς εἶναι τὸν Ἀθηναῖον δοῦλον ἐπάταξεν ἔν. mutavimus verborum ordinem, et quamvis a difficillima medicina fere refugiamus tamen alteri loco eandem adhibendam esse arbitramur. i 18 civis socius cogitur plebi Atheniensi adulari γυγνώσκων ὅτι δεῖ ἀριστόμενον Ἀθήνας δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν ἢλλ' ἐν τῷ δίκαιῳ, ὃς ἐστι δὴ νόμος Ἀθήνησι, καὶ ἀντιβολῆσαι ἀντιγράψεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἰσιόντος του ἐπιλαρυζάνεσθαι τῆς γειρᾶς. quae elementorum intervallis distinximus vocabula in finem sententiae traicienda esse particula δὲ explicite monet, qua non legem publice sancitam sed abnsum paeno in legi speciem dominantem perstringi manifestatur. proxima paragraphus genuinam veteris Attidios εὐπίνειν refert sic scripta ἐμελέτησαν δὲ οἱ μὲν πλοῖον κυβερνῶντες οἱ δὲ ὀλκάδες οἱ δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τριήρεσι κατέστησαν, οἱ [δὲ] πολλοὶ ἐλαύνειν εὐθὺς [ὡς] οἵοι τε <εἰσὶν> εἰσβάντες [εἰς νηῦς] ἔτε ἐν παντὶ τῷ βίῳ προμεμελετηκότες. ὡς iam Leonelavius deleverat; εἰσὶν deesse senserat Wachsmuthius, qui quod εὐθὺς εἰσὶν οἵοι τε scribebat verba soloee conlocabat. sunt conpluria alia quae in hoc libello emendasse nobis videmur, sed seponimus ea: terrent vestigia eorum qui post Kirchhoffium libri sospitatorem hue accesserunt. emendationis instrumentum quaerendum est, quoniam per litteras Attici sermonis nondum rhetorice fucati alterum non accepimus documentum, ex lapidibus. qui describi coepit sunt iam iii et ii a. Chr. saeculo, atque quaecumque ex eius aetatis conlectaneis supersunt fragmenta ut conlecta denuo et emendata proponantur optandum est. legum sacrarum fragmenta uno nomine nos augere posse laetamur. vulgo inter historicos ferunt Themisonem Pallenidis scriptorem. hominem ignotum esse consentiunt, de libri inscriptione diversa comminiscuntur. quae missa facimus quia ipse Themiso librarii errore prognatus est, Pallenis vero nihil aliud significat nisi notam terrae Atticae regionem. Athenaeus enim vi 235 scripscrat Κλειδηρος δ' ἐν τῇ Ἀτθidi φησί· καὶ παράσιτοι δ' ἡρέθησαν τῷ Πρωκλεῖ· καὶ Φέσμιον δ' ἐν Ηλληνίδῃ· ἐπιμελεῖσθαι δὲ τὸν βασιλέα τὸν καὶ βασιλεύοντα καὶ τοὺς παρασίτους οὓς ἔκ τον δήμων προσαριώνται (προσιρ. codex) καὶ τοὺς γέροντας καὶ τὰς γυναῖκας τὰς πρωτοπόσεις· alinm ex Pallenidis monumentis titulum paullo ante ex Polemone

proposuerat Athenaeus "τάδε ἔργοντες καὶ παράποτοι ἀνέθεσαν κτέ. ita enim haec describenda sunt. ac fieri potest ut ex eodem auctore Θέσμων sumptum sit; sed neque hoc tam certum est quam videbatur Prellero Polemonis p. 117, quandoquidem Clearchi testimonio Athenaeum quam Polemonem usum esse multo probabilius est, nec Legis Regiae reliquiis hæc verba inseri ea de causa debent, quod Pollux ex illa πρωτοπόσεων nomen adfert in 39: is enim mulieres istas in τηγγενεῷ nominat, fortasse ex ipso Aristophane; ea vero quae de parasitis profert vi 35 manifesto ex Cratete Atheniensi, Atticarum locutionum conlectore, pendent quem Athenaeus paullo infra excerptis (235^b sqq.), nequaquam ex Polemone.

Etiam oratores Attici in Schoemannii sui honorem stipendi conferant. quos quoniam illi, quem inscriptionum thesauri fere deficiebant, tamquam iuris Attici fontes tractare solebat, libet declamationis locum proponere, ex quo cum alia minime probanda concludi solent tum capitinis deminutionem subisse siquis aut in vincula aliquando fuisse coniectus aut magistratum sortitus esset reprobratus. orationis in Aristogitonem prioris § 30 declamator figura usus exemplificationis, *si quis legem ferret, inquit, ut solis in contione verba facere liceret iunioribus aut solis classivis, capitis a vobis damnaretur tamquam perduellis. atqui multo hoc tolerabilius esset quam rogante Aristogitone aliquo contionandi facultatem arripi ab egressis e carcere; natis patre more maiorum caeso, in magistratu ineundo reprobatis* -- et sic deinceps. nam quid multa? patet haec non ex lege sumi, sed immania vocari et abominanda quia in Aristogitone sunt aut esse finguntur. qui aliter sentit, etiam ultimum membrum formulae inserat necesse est, *τοῖς πονηροτάτοις καὶ δοκοῦσι καὶ οὖσι. ne ipsi quidem credebamus quemquam ex hac paragrapho quidquam conclusisse; sed inviti vel Meierum errore teneri adgnosebamus. quamquam vacillare quodammodo poterat iudicium propter articulum capiti sententiae male intrusum καὶ ψήν ὁ πονηρεσθε τούτων ἡττόν ἐστι δεινὸν ἢ εἰ τις ἐξ ὅν σύτος ἐστι μερῶν εἴποι [τοῖς] βιαζουμένοις ἐξεῖναι λέγειν ἢ τοῖς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἢ τοῖς ὅν ἀπέκτεινεν ὁ δῆμος τοὺς πατέρος ἢ τοῖς κτέ. recurrit βιαζεῖται λέγειν § 38. sed fac dixerit declamator quod dixisse eum volunt, nullam tamen meretur fidem. quandoquidem declamator est, isque iuris Attici non ita peritus. namque § 57 difficultates non eludendae sunt nec enodandae sed rescidendae ita ut poletarum polemarchique munia confusa esse concedatur. vocabulumque τοῦ μετακίνου deleatur. et hoc quidem iam iussisse videmus Herwerdenum. nimirum qui omnia resecat quamvis sana, modo aliquatenus eis possit careri, facere non potest quin interdum aegrum feriat membrum. ceteroquin Batavi hanc orationem luculentissimum sibi eligerunt documentum Libaniana rerum Atticarum ignorantiae ostentandae quam in Bakio acerrimis salibus perfriuit Schoemannus. ipse Cobetus ne hodie quidem erubescit Hyperidi hos magistelli Rhodii Cauniive calamistros tribuere. igitur Hyperides, vel quemicumque ex Demosthenis aequalibus nominant, usus est Ctesiphontea et Midiana editis post mortem Demosthenis. eius orationis quam re vera adversus Aristogitonem habuit Hyperides fragmenta aliquot supersunt; unum addimus quod inter incerta fertur. Myrtilus enim Athenaei xiv 616^c voce γαλεάγρα usus σὺ δέ, ὁ Οὐλπιανός, inquit, εἰ τὴν γαλεάγραν ζητεῖς, ἔχεις παρό Τπερείδη τῷ φίτορι δέπου δέ, σὺ ζήτει. quoniam Vlpianus tacet, Pollux respondeat. sed ut veniam roget oscitantiae quam Vlpianus non erat commissurus. dicit X 155 γαλεάγραν esse ἐν τοῖς ἐπιγραφημένοις Δημοσθένους πρὸς Ἀριστογείτονα. ne spuriam quidem Demosthenis orationem*

hinc debebat elicere A. Schaeferus. at Aristogitonis orationes aliquot post Christum natum legebantur, eiusdem procul dubio farinac atque Demadis inutiles declamationes. tam serae aetatis commenta interisse non lugemus. contra ex eis libris qui clarorum saeculi quarti scriptorum nomina mentiti iam medio saeculo tertio in bibliothecas recepti sunt aliquando prosae Graecae qualis diadochorum epigonorumque temporibus scribebatur historia magnam partem concinnabitur, quoniam eius aetatis plura ementiti nominis splendor quam propria virtus conservavit. non sufficit profecto quod constat Ionem Menexenum Hippiam non scriptos esse a Platone, nec orationes Philippicas IV V, in Aristogitonem utramque, adversus Aphobum tertiam a Demosthene, sed scripta haec esse ut Platonica Demosthenicaque viderentur, perinde ac plerasque nobilium hominum epistulas — restat altera quaestionis pars. ubi fuit fraudum fabrica? quando quo consilio qua arte haec ficta sunt? nemo est qui ita interrogatus possit respondere; pauci interrogarunt. en area latissima studiis vestris aperta, commilitones.

Inter libros Schoemanni hodie nullus fortasse rarius legitur quam Agidis et Cleomenis Plutarcheorum editio in qua etiam in fontes vitarum adecurate inquisivit. nec tamen aut novis subsidiis repertis aut subtiliore rerum cognitione parata inutilis is liber redditus est: mutata sane est Plutarchi tractandi ratio, sed ita ut quemvis sobrium pigate, nedum Schoemannum, qui quam cautissime incedere solebat. sed satis cavisse nobis videmur ne vos, commilitones, his potissimum erroribus abripiamini. itaque exhortationibus parcimus: e re tamen erit diligentius persequi quod in Hernae vol.viii p.439 recte quidem sed paullo obscurius dictum est, *Επαμινονδαις Πλυταρχει*, quam vitam in primis dolebamus esse interceptam, haud tenue compendium extare apud Pausaniam. qui res Epaminondac satis adecurate (quamquam ineptias numquam non limescit et Hadriani cultum hic quoque prae se fert) narravit in Boeoticis 13—15 et in Areadicis 11, 4—9 (de paragrapho decima dubitari potest). quae ex uno loco coniunctim deproprietate disceptra diversis locis proponere callido eruditio simulatori in deliciis est. ubi vero haec coniunxeris vitam habes Epaminondae absolutam. quam non ex pluribus historicis consentaneam esse sed ab uno Epaminondae biographo transcriptam omnino probabile est in Pausania, qui Herodotum quidem et Thueydidem penitus iniberat, sed ex ceteris historicis fortasse nullum legit: certe non novit Isocrateos aut Philistum aut Hecataeum aut Hieronymum aut Polybiuum aut Posidonium; de Timaeo res nondum certa. iam vero plura seimus. eximia laude dignus est Nissenus qui Philopoemenem Plutarcheum a Pausania excerptum esse subtili et acuta disquisitione demonstravit. itaque summam probabilitatis speciem conjectura eadem in Epaminonda per se habet. sed accedunt argumenta idonea tria quibus vel invitis extorquetur adsensus. laudatur Epaminondas a Pausania tamquam summus Graecorum dux, Λακεδαιμονίου μὲν γὰρ καὶ Ἀθηναίων τοὺς ἡγεμόνας πόλεων τε ἀξιώματα ὑπῆρχεν ἐκ πελάσιοῦ καὶ οἱ στρατιῶται φρονίμωτος τὸ ίσον ἔχοντες. Ηγεμόνις δὲ Ἐπαμινονδας ἀθύμους τὰς γνώμας καὶ ἄλλους ἀκούειν εἰσιθέτας ἀπέργηνεν ἐν τῷ πολλῷ πρωτεύοντας. hic quisquis Plutarchium bene novit Boeoti scriptoris patriae amantissimi tantum non ipsa verba audiet. accedit gravius. Epaminondam et Scipionem Africanum minorem uno eoque primo vitarum parallelarum libro comprehensos fuisse demonstravit vir egregie de Plutarcho meritus C. Th. Michaelis. seriem autem vitarum ab eis exorsus est Plutarchus ut summum Graecorum cum summo Romanorum viro componeret. ne quis

in Scipione haereat, ipso Plutarchus dum ad vitam eius provocat Scipionem primum ac summum Romanorum vocat (C. Graec. 10). alterum argumentum suppeditat epigramma quod in statua Epaminondae fuisse Pausanias dicit. videri poterat hec vel ipse deseripsisse vel aliunde addidisse, nam etiam Philopoemenis vitac carmen subiectum est quod a Plutarcho non sumpsit. sed primum versum etiam Plutarchus habet insertum dissertationis qua ne suaviter quidem secundum Epicurum vivi posse demonstrat capiti decimo sexto. atque copiis ibi se uti quas ad vitas suas componendas undique conlegerat consentaneum est, cum continuo et epigrammatis versus sequatur quod e Posidonie excerptum in Marelli vita proponit et Epaminondae apophthegma. apophthegmata ex Plutarchi vitis is quoque excerpit qui Plutarcho librum hoc nomine inscriptum supposuit. alterum igitur tenemus Epaminondae Plutarchei excerptum, quod ubi eum Pausania contuleris uno eoque gravissimo loco adeuratissime conspirare animadvertes. narratiuncula duodecima haec est εἰδὼς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας ἐπικρύπτεσθαι τὰ τοιαῦτα συμπτόμματα (agitur de pugna Leuctrica) καὶ βουλήμενος ἔξελέγεικαὶ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς κύτων οὐχ ὄμοιον πᾶσι νεκρῶν ἀναίρεσιν ἀλλ’ ἐκάστοις κατὰ πόλιν ἔδωκεν, ὥστε πλείονας ἢ γιλίους ὅντας ὀρθῆναι τοὺς Ακαδημονίουν. paullo prolixius Pausanias IX 13 11 Ἐπαρμειώνδας δὲ ἐπιστάμενος ὡς ἐπικρύπτεσθαι τὰς συμφορᾶς καὶ ποτε οἱ Ακαδημονίου περύκασιν, ἔρασκεν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν προτέρους κύτων διδόναι τοῖς συμμάχοις, ἐπὶ δὲ ἐκείνοις ἀνελογένοις οὕτῳ καὶ τοὺς Ακαδημονίους ἤξιον θάπτειν τοὺς κύτων . . . ἀπέθανον δὲ . . . Ακαδημονίους κύτων πλείους ἢ γίλιοι.

Poteramus multa addere, donee aut copia aut voluntas nos deficeret vobisecum fabulandi et quid in arte nostra pulerum esset quid turpe quid utile quid non edisserendi. debebamus multo plura etiam quam possemus, si per singula nomina deinceps omnia Schoemann scripta expenderemus, ut quatenus veram viam monstrasset, quatenus ultra cum ars nostra processisset, sive in avia contra eius exemplum deerrasset in clara luce conlocaretur. sed et vires nostras et commentarioli spatium hoc excederet. nec opus est. quae vir bonus in arte promovenda recte facit ea non pro vitae humanae brevitate sed pro artis longitudine durant: κακοὺς δὲ θνητῶν ἔξέργην ὅταν τύχῃ προθεὶς κάτοπτρον ὥστε παρθένῳ νέχ γρόνος. Schoemannum vero grammatica in universitate nostra tamquam ἀρχηγέτην καὶ κτίστην semper colet. nolite oblivisci, commilitones, quam recons in antiquissima hac litterarum sede nostra ars sit. ardentem nobis tradidit lampadem qui accenderat: nos ne extinguatur providemus: vos eandem aliquando excepturos esse mementote: mementote Schoemanni.

Dabamus Non. Iun.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PA Wilamowitz-Moellendorff, Ulrich von
3523 Commentariolum grammaticum
W54

